# TALABALARNING GAPIRISH KO‘NIKMASINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

**G’ulomov Quvonchbek Alisher o’g’li**
SamDCHTI Xorijiy til va adabiyoti: Ingliz tili yo’nalishi
I bosqich magistranti

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada talabalarning gapirish ko‘nikmasini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning o‘rni va ahamiyati nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari, interaktiv metodlarning samaradorligi hamda raqamli vositalarning kommunikativ kompetensiyani shakllantirishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, multimedia texnologiyalari, virtual ta’lim muhiti va sun’iy intellekt vositalarining til o‘rgatish jarayoniga ta’siri haqida ilmiy qarashlar bayon etiladi.

**Kalit so‘zlar:** gapirish ko‘nikmasi, zamonaviy texnologiyalar, kommunikativ kompetensiya, multimedia, interaktiv ta’lim, raqamli pedagogika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

## KIRISH

Hozirgi davr ta’lim tizimi innovatsion yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalar bilan chambarchas bog‘liq holda rivojlanmoqda. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitishda kommunikativ yondashuvning ustuvor ahamiyat kasb etishi talabalarning gapirish ko‘nikmasini shakllantirishga alohida e’tibor qaratishni talab etmoqda. Tilni o‘rganish jarayonida og‘zaki nutq kompetensiyasi shaxsning erkin muloqotga kirisha olishi, fikrini aniq ifodalashi hamda ijtimoiy kommunikatsiyada faol ishtirok etishini ta’minlaydi. An’anaviy ta’lim metodlarida talaba ko‘pincha passiv tinglovchi sifatida namoyon bo‘lsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalar uni faol subyektga aylantiradi. Shu sababli bugungi kunda gapirish ko‘nikmasini rivojlantirishda innovatsion vositalardan foydalanish pedagogika va metodika fanining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

## GAPIRISH KO‘NIKMASINING NAZARIY ASOSLARI

Gapirish ko‘nikmasi til kompetensiyasining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, u fikrni og‘zaki shaklda ifodalash qobiliyatini anglatadi. Psixolingvistik nuqtai nazardan, gapirish jarayoni tafakkur, til va muloqotning o‘zaro uyg‘unlashuvi asosida shakllanadi. Ushbu jarayon talabaning lug‘at boyligi, grammatik bilimlari, talaffuz me’yorlari va kommunikativ tajribasi bilan bevosita bog‘liqdir. Kommunikativ yondashuv nazariyasiga ko‘ra, til o‘rganishning asosiy maqsadi grammatik qoidalarni yodlash emas, balki real hayotiy vaziyatlarda erkin muloqot qilish qobiliyatini shakllantirishdan iboratdir. Shu bois gapirish ko‘nikmasini rivojlantirishda talabalarni faol muloqotga jalb etadigan usullardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik tadqiqotlarda og‘zaki nutqni rivojlantirish jarayoni interaktiv faoliyat bilan uzviy bog‘liqligi ta’kidlanadi. Interaktiv metodlar talabalarda mustaqil fikrlash, muloqotga kirishish va fikr almashish madaniyatini shakllantiradi.

## ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Zamonaviy texnologiyalar ta’limning mazmuni va shakliga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o‘qitish jarayonini interaktiv, vizual va kommunikativ tarzda tashkil etishga imkon yaratadi. Bu esa talabalarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularning til o‘rganishga nisbatan motivatsiyasini kuchaytiradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida yaratilgan ta’lim muhiti talabaga mustaqil ishlash, tinglash, kuzatish va muloqot qilish imkoniyatini beradi. Ayniqsa, multimedia vositalari orqali tilning tabiiy muhiti modellashtiriladi. Audio va video materiallar talabalarni autentik nutq bilan tanishtirib, talaffuz va intonatsiya ustida ishlashga yordam beradi. Shuningdek, virtual platformalar va onlayn muloqot vositalari orqali talabalar masofadan turib ham faol suhbat olib borish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bunday texnologiyalar kommunikativ kompetensiyani shakllantirish bilan bir qatorda, ijtimoiy va madaniy kompetensiyalarni ham rivojlantiradi.

**MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI**

Multimedia texnologiyalari ta’lim jarayonida matn, audio, video va animatsiya kabi vositalarni birlashtirgan holda qo‘llaniladi. Ushbu vositalar talabaning bir vaqtning o‘zida bir necha sezgi organlari orqali axborotni qabul qilishiga yordam beradi. Natijada o‘quv materiali yanada tushunarli va qiziqarli bo‘ladi.

Til o‘qitishda multimedia vositalaridan foydalanish talabalarni real kommunikativ vaziyatlarga yaqinlashtiradi. Dialoglar, intervyular, filmlar va podkastlar orqali talabalar tabiiy nutq jarayonini kuzatadi hamda nutqiy birliklarni amaliy qo‘llashni o‘rganadi. Bu esa gapirish ko‘nikmasining tabiiy shakllanishiga xizmat qiladi.

Multimedia vositalari shuningdek, talabalarning ijodiy faolligini oshiradi. Taqdimot tayyorlash, videorolik yaratish yoki virtual munozaralarda qatnashish kabi faoliyatlar talabaning og‘zaki nutqini rivojlantirish bilan birga, uning mustaqil fikrlash qobiliyatini ham shakllantiradi.

**SUN’IY INTELLEKT VA RAQAMLI PLATFORMALARNING ROLI**

So‘nggi yillarda sun’iy intellekt asosidagi texnologiyalar til o‘qitish metodikasiga keng kirib kelmoqda. Virtual assistentlar, chatbotlar va avtomatik baholash tizimlari talabalarga individual yondashuv asosida xizmat ko‘rsatadi. Bunday vositalar talabaga xatolarini aniqlash, talaffuzini takomillashtirish va muntazam mashq qilish imkonini beradi.

Sun’iy intellektning muhim jihatlaridan biri shundaki, u talabada psixologik to‘siqlarni kamaytirishga yordam beradi. Talaba virtual suhbatdosh bilan muloqot jarayonida o‘z fikrini erkin ifodalashga harakat qiladi. Natijada unda nutqiy faollik va o‘ziga bo‘lgan ishonch ortadi. Raqamli platformalar esa hamkorlikda o‘qitish tamoyillarini amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Onlayn forumlar, videokonferensiyalar va virtual sinf muhitlari talabalarni faol muloqotga undaydi hamda til amaliyotini kuchaytiradi.

**ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING DIDAKTIK AFZALLIKLARI**

Zamonaviy texnologiyalar ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan bir qatorda, individual yondashuvni ham ta’minlaydi. Har bir talaba o‘z qobiliyati va ehtiyojidan kelib chiqib mustaqil mashq qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa differensial ta’lim tamoyillarini amalga oshirishga xizmat qiladi. Texnologiyalar yordamida ta’lim jarayoni moslashuvchan va interaktiv tus oladi. Talabalar dars davomida passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida qatnashadilar. Aynan shu jihat kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar o‘qituvchi faoliyatini ham yengillashtiradi. Elektron resurslar va raqamli platformalar orqali dars materiallarini tayyorlash, nazorat qilish va baholash jarayonlari samaraliroq tashkil etiladi.

**XULOSA**

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy texnologiyalar talabalarning gapirish ko‘nikmasini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Multimedia vositalari,

virtual platformalar, sun'iy intellekt va interaktiv metodlar og'zaki nutq kompetensiyasini shakllantirishda samarali natija beradi. Ushbu texnologiyalar talabaning kommunikativ faolligini oshirib, mustaqil va erkin fikrlashiga yordam beradi.

Shu sababli ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalarni maqsadga muvofiq va metodik asosda qo'llash bugungi kun pedagogikasining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Kelajakda innovatsion texnologiyalarning yanada rivojlanishi til o'qitish metodikasining takomillashuviga ham xizmat qiladi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. ICT and Language Learning. *ICT and Language Learning: From Print to the Mobile Phone*. London: Palgrave Macmillan, 2007. (Springer)
2. Teaching Languages with Technology. *Teaching Languages with Technology: Communicative Approaches to Interactive Whiteboard Use*. London: Bloomsbury Academic, 2014. (mitpressbookstore)
3. Technology and Teaching English Language Learners. *Technology and Teaching English Language Learners*. Boston: Allyn and Bacon, 2003. (Google Книги)
4. Online Communication in Language Learning and Teaching. *Online Communication in Language Learning and Teaching*. London: Palgrave Macmillan, 2007. (Springer)
5. ICT in English Language Education. *ICT in English Language Education: Bridging the Teaching-Learning Divide in South Asia*. Singapore: Springer, 2022. (Springer)
6. Mobile Learning. *Mobile Learning: Languages, Literacies and Cultures*. London: Palgrave Macmillan, 2014. (Springer)
7. Carol A. Chapelle. "Technology-Mediated Language Learning." In *The Cambridge Handbook of Language Learning*. Cambridge University Press, 2019. (Cambridge University Press & Assessment)
8. Marta Gonzalez-Lloret va Lourdes Ortega. *Technology-mediated TBLT: Researching Technology and Tasks*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2014. (ResearchGate)
9. Patsy M. Lightbown va Nina Spada. *How Languages are Learned*. Oxford: Oxford University Press, 2013. (Википедия)
10. Communicative Language Teaching nazariyasiga oid manbalar va zamonaviy pedagogik tadqiqotlar. (Википедия)